

Nr 49.

Ankom till riksdagens kansli den 9 juni 1936 kl. 2 e. m.

*Utlåtande i anledning av väckta motioner angående offentliga
nöjestillställningar m. m.*

Första lagutskottet har förehaft följande inom riksdagen väckta motioner angående offentliga nöjestillställningar m. m., nämligen motionerna

i n o m f ö r s t a k a m m a r e n

nr 114 av herr Nils Andersson och

nr 218 av herr Sandström m. fl., samt

i n o m a n d r a k a m m a r e n

nr 117 av herr Pettersson i Dahl m. fl.,

nr 151 av herr Spångberg m. fl.,

nr 283 av herr Hedlund i Östersund och

nr 470 av herr Olsson i Staxäng m. fl.

I motionen II: 151 föreslås, att riksdagen i skrivelse till regeringen måtte hemställa om utredning och förslag till nästa års riksdag om att den i § 13 ordningsstadgan för rikets städer föreskrivna plikt att inhämta tillstånd upphäves för de delar av landet, där den icke tillämpades före den 1 augusti 1932, och att de organisationer, som anordna fester och danstillställningar och som själva önska svara för ordningen genom utsedda ordningsmän, äga rätt att göra detta och därigenom befrias från kostnader för poliskommanderingar till festplatsen.

I motionerna I: 218 och II: 470, vilka äro likalydande, hemställes, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det tacktes Kungl. Maj:t vidtaga åtgärder för att gällande ordningsföreskrifter rörande anordnandet av offentliga nöjestillställningar tillämpas i möjligaste mån enhetligt, på ett sätt som verksamt främjar det med föreskrifterna avsedda syftet. I motiveringen till sistnämnda båda motioner har såsom särskilt önskvärt framhållits, att antalet nöjestillställningar över huvud taget inskränkes, att inom samma landsfiskalsdistrikt dantillställningar om möjligt förläggas till samma veckodag, att dans icke må tillåtas å de stora kyrkliga helgdagarna eller å böndagarna, att minderåriga icke må äga tillträde till danstillställningar samt att man i allmänhet förfar mera restriktivt vid fastställandet av den tid, intill vilken nöjestillställning längst må pågå.

I motionen II: 117 hemställes, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om sådan ändring av gällande ordningsföreskrifter, att de

lokala myndigheterna på landsbygden beredas möjlighet att inskränka förvärvsmässigt bedriven nöjesverksamhet, såsom dans-, tivoli- och liknande tillställningar.

I motionerna I: 114 och II: 283 hemställles, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville anhålla om sådan ändring i gällande bestämmelser, att åt kommunal myndighet tillerkännes rätt att bestämma, huruvida s. k. likvidationsmöten samt förvärvsmässigt bedriven nöjesverksamhet, såsom tivoli eller s. k. nöjesfält, få anordnas inom kommunen.

Beträffande de skäl, som ligga till grund för motionärernas yrkanden, får utskottet hänvisa till motionerna.

I § 13 ordningsstadgan för rikets städer den 24 mars 1868 meddelas åtskilliga föreskrifter angående tillställningar, till vilka allmänheten har tillträde. Sålunda föreskrives att »maskerad, bal, lekstuga, lindansning, positivspelning eller dylikt, akrobatiska konststycken, konstridning, djurförevisning eller andra med dessa jämförliga tillställningar» — i det följande gemensamt betecknade såsom *icke-kulturella nöjestillställningar* — icke må anordnas utan att polismyndighetens tillstånd därtill inhämtats. Å ansökan om tillstånd meddelas beslut, som sökanden har att lösa. Därest beslutet innefattar bifall till ansökningen, angivas i resolutionen de villkor och ordningsföreskrifter, polismyndigheten funnit skäligt uppställa. Där det visar sig att tillställning, för vilken fordras tillstånd, äsyftar eller innebär något som strider mot sedlighet eller allmän lag eller föranleder till svårare ordning äger polismyndigheten förbjuda tillställningens förnyande. I nu nämnda fall, liksom då tillställningen äger rum utan tillstånd, har polismyndigheten befogenhet att upplösa tillställningen i fråga.

Enligt en kungörelse den 10 juni 1932, som trätt i kraft den 1 augusti samma år, har vad i § 13 ordningsstadgan är stadgat i fråga om icke-kulturella nöjestillställningar utsträckts att gälla även för landsbygden. Genom kungörelsen har därvid på landet landsfiskal tillagts enahanda befogenhet som i stad tillkommer polismyndigheten därstädes.

Före ikraftträdandet av 1932 års kungörelse tillämpades ordningsstadgans bestämmelser om icke-kulturella nöjestillställningar, förutom i stad och å annan ort där ordningsstadgan gällde, *dels* för område invid eller i närheten av stad, beträffande vilket länsstyrelsen föreskrivit tillämpning av § 13 ordningsstadgan, och *dels*, enligt länsstyrelsens förordnande, jämväl å annat område.

Landskommuns befogenhet att till efterrättelse antaga kommunala ordningsföreskrifter regleras av lagen om kommunalstyrelse på landet. Enligt 6 § i nämnda lag äger kommunen att för överträdelse av de kommunalstadgar, som kommunen kan finna skäl att uppgöra till främjande av sedlighet samt ordning och säkerhet inom kommunen, i samma stadgar bestämma

böter från och med 5 till och med 100 kronor. För att av kommunen fattade beslut, som äro ämnade att tillämpas såsom kommunalstadgar i angivna avseenden, skola bliva gällande fordras enligt 80 § uti ifrågavarande lag länsstyrelsens godkännande.

Med stöd av kommunallagens bestämmelser hade en del av de kommuner, där ordningsstadgans bestämmelser om icke-kulturella nöjestillställningar icke gällde, reglerat sådana tillställningar genom lokala föreskrifter. I dessa föreskrifter, vilka av naturliga skäl hade ett tämligen skiftande innehåll, förekommo understundom bestämmelser om skyldighet att inhämta tillstånd av kommunalnämnd för anordnande av nöjestillställning. Genom ikraftträdandet av 1932 års kungörelse torde nämnda lokala föreskrifter, i den mån de strida mot ordningsstadgans förevarande bestämmelser, få anses upphävida.

Beträffande *den tidigare behandlingen* av förevarande spörsmål må här lämnas följande redogörelse:

Vid 1928 års riksdag väcktes motioner med hemställan, att riksdagen ville för sin del antaga förslag till en förordning angående skyldighet att inhämta polismyndighets tillstånd till vissa nöjestillställningar. Förslaget innehöll bland annat bestämmelse, att, därest kommun genom lagakraftgående beslut bestämt, att alla eller vissa slag av tillställningar, som med förslaget avsåges, icke finge, yrkesmässigt eller eljest på ett mera stadigvarande sätt anordnade, inom kommunen förekomma, tillåtelse till sådan tillställning ej finge av polismyndigheten meddelas.

Första lagutskottet, som behandlade motionerna, förklarade i avgivet utlåtande, nr 22, bl. a. att utskottet icke kunde biträda det förslag till kommunalt veto mot vissa nöjestillställningar, som motionärerna framställt. Efter hemställan av utskottet anhöll riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t om utredning och förslag angående utvidgning av då gällande bestämmelser om nöjestillställningar (riksdagens skrivelse nr 119).

Över riksdagens skrivelse infordrades yttranden av länsstyrelserna. Yttrandena, vari förslaget om införande av kommunalt veto allmänt avstyrktes, bearbetades i en å socialdepartementets lagbyrå upprättad promemoria. Härefter hördes länsstyrelserna ånyo. Vidare inhämtades yttrande av statens inspektör för fattigvård och barnavård, varjämte styrelsen för Svenska landskommunernas förbund avgav utlåtande. Av yttrandena i anledning av den senare remissen framgick bl. a. följande.

En allmänt förekommande mening syntes vara, att åtgärder vore av nöden för att i en eller annan form kontrollera ett alltmer tilltagande och med allehanda vådor förenat nöjesliv å landsbygden. Huruvida det sålunda föreliggande behovet av reglerande åtgärder påkallade ingripande i form av ny lagstiftning, blev däremot från åtskilliga håll ifrågasatt. Betänkligheter över huvud mot alltför långt gående bestämmelser uttalades även.

Bland de institutioner, som ansågo behov av vidgade författningsbestämmelser icke föreligga, var även styrelsen för Svenska landskommunernas förbund. Efter att hava erinrat om då gällande bestämmelser i ämnet framhöll styrelsen, att det syntes otvivelaktigt, att jämlikt dessa bestämmelser tillräckliga kontrollföreskrifter beträffande nöjeslivet på landsbygden kunde erhållas. Man borde icke utan tvingande skäl inskränka den kommunala självstyrelsen på ifrågavarande område för att utvidga de statliga polisorganens befogenheter. Kommunalnämnden måste antagas äga möjlighet att även ur andra synpunkter än ordningssynpunkt bättre bedöma förhållandena i orten än den måhända avlägset därifrån boende polismyndigheten, vartill komme, att man, med kommunalnämnd såsom tillståndsgivare, kunde förvänta ett intresse för stadgandets efterlevnad, som eljest icke skulle förefinnas. Den självbestämningsrätt, kommun hade, att genom antagande av kommunal ordningsstadga själv avgöra om kommunalnämnd eller polismyndighet skulle ha prövningsrätten i fråga, funnes ingen anledning att rubba.

Såsom en särskild anledning, varför behov av ytterligare lagstiftningsåtgärder icke kunde anses föreligga, hade man från vissa håll påpekat de resultat, som redan med anlitande av då gällande bestämmelser kunnat uppnås. Metoden att genom antagande av kommunala ordningsstadgor med stöd av kommunallagen eller att med tillämpning av § 30 ordningsstadgan för rikets städer erhålla lokalt gällande ordningsbestämmelser betecknades dock av flertalet länsstyrelser såsom otillfredsställande. Att med hänsyn till dessa förhållanden en ny lagstiftning angående nöjeslivet å landsbygden vore erforderlig framhölls av åtskilliga länsstyrelser.

Frågan vem som borde anförtros rätten att meddela tillstånd till nöjestillställningar berördes av bl. a. statens t. f. inspektör för fattigvård och barnavård, vilken anförde:

Enligt t. f. inspektörs mening vore de av länsstyrelserna ofta fastställda bestämmelser, enligt vilka kommunalnämnden eller annat kommunalt organ tillagts beslutande och kontrollerande myndighet vid anordnandet av offentliga tillställningar, olämpliga. De kommunala myndigheterna vore nämligen knappast fullt opartiska vid avgörandet av dylika frågor, då det ju vore kommunen, som uppbure nöjesskatt, varförutom nöjesarrangörer säkerligen ofta direkt eller indirekt kunde öva inflytande på de kommunala organen. T. f. inspektören biträdde därför den uppfattningen, att vederbörande landsfiskal borde tilläggas ifrågavarande befogenhet. Landsfiskalen stode nämligen såsom den av staten tillsatta och avlönade, för ordningen inom orten ansvariga polismyndigheten betydligt friare gentemot påtryckningar än vad kommunalnämnden i socknen gjorde. Dessutom hade landsfiskalen god kännedom om förhållandena i orten och om dess befolkning.

Genom proposition, nr 183, till 1932 års riksdag inhämtade därefter Kungl. Maj:t riksdagens yttrande över ett förslag, enligt vilket de bestämmelser som i § 13 ordningsstadgan meddelats för icke-kulturella nöjestillställningar och vissa utomhusmöten skulle bliva tillämpliga å samtliga de orter, där de icke förut varit gällande.

Föredragande departementschefen anförde därvid beträffande nöjestillställningarna bl. a. följande:

Den förebragta utredningen synes giva vid handen, att det måste anses såsom en påtaglig brist i gällande lagstiftning, att rätten att anordna offentliga dans- och därmed jämförliga nöjestillställningar å den egentliga landsbygden icke på något sätt reglerats genom allmän författning. Över huvud torde utgångspunkten för nuvarande lagstiftning i detta ämne, vilken uppenbarligen förutsätter en okontrollerad frihet såsom regel med lokalt gällande bestämmelser såsom undantag, numera med hänsyn till ändrade tidsförhållanden vara i behov av revision. Kommunikationsmedlens utveckling på landsbygden, den därav följande lättheten att med anlitan av nutida resurser nära nog var som helst anordna dans- och andra nöjestillställningar, den motsvarande lätthet, varmed publiken kan infinna sig å dylika tillställningar eller förflytta sig från den ena tillställningen till den andra, ett ofta yrkesmässigt utnyttjande av dessa förhållanden; dessa och ett flertal övriga omständigheter, vilka föranleda till att nöjeslivet på landsbygden erhållit en karaktär och en omfattning, vartill någon motsvarighet tidigare icke förekommit, synas, jämte erfarenheten av nu rådande allvarliga missförhållanden, utgöra fullgiltig orsak till att detta nöjesliv icke längre kan från lagstiftningssynpunkt betraktas på samma sätt som tidigare. Tidpunkten synes alltså vara inne att även beträffande landsbygden i detta avseende ingripa genom allmänt reglerande bestämmelser. Det lär icke kunna med skäl sägas, att man därigenom skulle tillskapa ur olika synpunkter mindre tilltalande tvångsbestämmelser. Fråga är nämligen allenast om att till riket i dess helhet utsträcka giltigheten av vissa stadganden, som under lång tid tillämpats inom skilda områden av detsamma och där ingått i det allmänna medvetandet. Vad styrelsen för landskommunernas förbund till hävdande av en motsatt mening i detta hänseende anfört torde innebära överflödiga farhågor; styrelsen har heller icke åberopat någon ogynnsam erfarenhet från de många landskommuner, där regler av det innehåll, som nu förordas, sedan länge äro gällande. Då styrelsen förfäktar, att intet bör åtgöras, må med skärpa erinras om alla vittnesbörd beträffande de allvarliga missförhållanden, som nu gällande system icke kunnat förhindra att uppkomma. Dessa missförhållanden torde för övrigt, enligt vad i annat sammanhang framgått, icke vara styrelsen främmande, och då måste väl den största vikt fästas därvid, att de för ordningen ansvariga lokala myndigheterna nära nog enhälligt anse, att en förbättring icke kan åstadkommas, därest icke genom nya bestämmelser möjlighet till ett mera effektivt ingripande beredes.

Såsom skäl för att nu icke vidtaga någon åtgärd har också hänvisats till de resultat, som kunnat uppnås med tillämpningen av gällande bestämmelser i ordningsstadgan för rikets städer och i kommunallagen. Utan att underskatta dessa resultat anser jag emellertid en fortsatt utveckling av detta system med lokala bestämmelser icke önskvärd. I varje fall måste man nämligen räkna med att det alltid kommer att återstå ett antal landskommuner, där av ekonomiska eller andra skäl dylika bestämmelser icke antagas, ett förhållande, som med hänsyn till nutida kommunikationsmedel är tillräckligt för att äventyra effektiviteten av bestämmelserna i en vidsträckt omkrets av grannkommuner. Men även i den mån bestämmelser av nu ifrågavarande slag skulle bli mera allmänt gällande, har man att räkna med flera olägenheter. Såsom sådana äro, bortsett från den omgång och de svårigheter, varmed antagandet av dylika bestämmelser är förenat, att anföra, bland annat, svårigheten att åt de lokala ordningsstadgorna giva en formulering, som icke överskrider vederbörande kommuns befogenhet och icke vid tillämpningen är onödigt betungande eller föranleder missbruk,

svårigheten att efter någon tids förlopp eller för personer, som icke äro hemmahörande i vederbörande kommun — såsom t. ex. för innehavare av kringresande nöjesföretag — konstatera, huruvida dylika bestämmelser äro för en viss ort gällande och vilket det exakta innehållet därav är, olikformighet i bestämmelser mellan olika orter, exempelvis angående stängningstid, vilket kan framkalla intryck av godtycklighet och orättvisa samt ur konkurrenssynpunkt medföra förluster för den missgynnade parten, o. s. v. Jag kan för övrigt hänvisa till nyss återgivna uttalanden från åtskilliga länsstyrelser, vilka med praktisk erfarenhet i ämnet avrätt från att gå vidare på den här äsyftade vägen.

Med hänsyn till dessa förhållanden anser jag en allmänt gällande författningsbestämmelse vara ägnad att bättre tillgodose behovet av reglerande åtgärder än lokalt gällande stadgor, liksom en dylik bestämmelse synes komma att vid sin tillämpning medföra mindre svårigheter än vad ett allmänt genomfört system med sistnämnda slag av bestämmelser skulle komma att innebära.

Det sålunda föreliggande behovet av jämväl för landsbygden obligatoriskt gällande bestämmelser torde kunna fullt tillgodoses, därest de i ordningsstadgan för rikets städer § 13 förekommande bestämmelserna om maskerad, bal, lekstuga m. m. erhålla tillämpning jämväl å de områden, där desamma icke nu äro gällande. Därest så blir fallet, skulle tillställningar av omförmälda slag icke få anordnas utan tillstånd av vederbörande landsfiskal, vilken jämväl skulle äga meddela erforderliga ordningsföreskrifter. I de sistnämnda kunde inrymmas eventuellt erforderliga bestämmelser angående tid för avslutande av tillställningarna, ordningsvakter, förbud för minderåriga att närvara vid visst slag av nöjestillställning m. m. Då ändamålet med dylika föreskrifter bland annat är att tillgodose det behov av bestämmelser, som särskilda lokala förhållanden kunna föranleda, lär det ligga i sakens natur, att landsfiskalen före utfärdande av sådana föreskrifter bereder kommunen tillfälle att, genom kommunalnämnden eller annorledes, i detta avseende tillkännagiva sin uppfattning såväl angående behovet därav som beträffande bestämmelsernas närmare innehåll. Det kommunala intresset för dylika frågor, varom yttrandet från landskommunernas förbund bär vittne, torde på denna väg kunna på ett verksamt sätt taga sig utlopp. Att å andra sidan föreskrifterna, såvitt möjligt, för närliggande orter äro av enhetligt innehåll i sådana ämnen, som icke röna inflytande av förhållanden av nyss angiven art, är tydligen ett intresse av icke mindre vikt; och det torde kunna förväntas, att länsstyrelserna för detta ändamål meddela direktiv, i den mån detta befinnes erforderligt.

Av det anförda följer, att jag för min del ansett mig icke böra för närvarande ansluta mig till det från ett flertal håll framförda förslaget om en särskild, i detalj gående ordningsstadga för landsbygden. I den del en dylik stadga skulle beträffande nöjestillställningar av nu ifrågakvarande slag komma att innehålla bestämmelser, som ginge utöver vad som följer av en tillämpning av omförmälda bestämmelser i § 13 i ordningsstadgan, synes den komma att ingripa på detaljer, som torde böra bero på prövning av omständigheterna i det särskilda fallet och regleras genom polismyndighetens försorg. Jämväl skulle den föranleda till det i och för sig oriktiga förhållandet, att rätten att anordna nöjestillställningar bleve å landsbygden underkastad större inskränkningar än i stad.

Ej heller är det för närvarande med hänsyn till gjorda erfarenheter enligt min mening erforderligt, att än längre gående, från nu gällande rätt avvi-

kande bestämmelser meddelas, såsom i syfte att förbjuda anläggning av dansbana utan särskilt tillstånd. Det vill förefalla, som om uppkomna olägenheter ur ordnings- och moraliska synpunkter vore av den art, att de borde kunna bemästras genom mera utförliga ordningsregler och ett effektivt övervakande av dessas efterlevnad. Införande av ett koncessionssystem av ifrågasatt art i syfte att så att säga ransonera tillgången till nöjestillfällen skulle dessutom innebära anslutning till en helt ny princip på förevarande område. Det skulle för övrigt bli nödvändigt att förläna den blivande lagstiftningen civillags karaktär och i övrigt åt densamma giva en omfattning, som icke torde vara av omständigheterna påkallad. Av liknande anledning finner jag mig ej heller kunna för närvarande förorda en måhända i sig själv önskvärd reglering av rätten att i förvärvssyfte anordna nöjestillställningar. — — —

Beträffande en punkt av de nu förordade bestämmelserna, nämligen rätten att meddela tillstånd till anordnande av nöjestillställningar av nu ifrågavarande slag, en rätt som enligt förslaget skulle tillkomma landsfiskal, har från åtskilliga håll ifrågasatts, huruvida icke kommunalnämnden finge anses bättre skickad att utöva denna befogenhet. Särskilt har denna standpunkt bestämt intagits av styrelsen för Svenska landskommunernas förbund. En bestämmelse av sålunda åsyftad innebörd skulle emellertid innebära en avvikelse från såväl ordningsstadgans bestämmelser som från den, såsom det vill synas, fullt riktiga principen, att den myndighet, som närmast har att svara för ordningen inom kommunen, även tillerkännes rätt att bestämma rörande tillstånd till anordnande av sådana nöjestillställningar, som kunna innebära fara för densamma. Då tillika landsfiskalen med hänsyn till sina allmänna befogenheter synes vara bättre skickad att övervaka iakttagandet av meddelade ordningsföreskrifter än vad kommunalnämnden är samt han i regel torde stå mera fri från intressen i saken av olika slag, har för min del funnit övervägande skäl tala för att icke göra någon avvikelse från vad som eljest enligt ordningsstadgan gäller beträffande landsfiskals befogenhet i nu ifrågavarande avseende. Jag erinrar emellertid om vad jag nyss anfört därom, att ett betydande inflytande på handläggningen av ärenden av ifrågavarande natur bör förbehållas de kommunala organen.

Första lagutskottet, som behandlade propositionen, förklarade i avgivet utlåtande, nr 40, att utskottet vid sin granskning av förslagen icke funnit anledning till anmärkning mot desamma, samt hemställde, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anmäla, att riksdagen icke haft något att erinra mot de framlagda förslagen.

I en vid utlåtandet fogad, av sex ledamöter i utskottet avgiven reservation hemställdes att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anmäla, att riksdagen vid granskning av förslagen funnit, att lagstiftningen icke borde äga rum. Till utveckling av sin åsikt i fråga om nöjestillställningarna anförde reservanterna:

Propositionen säger sig därjämte vilja skapa bättre ordning i fråga om vissa nöjestillställningar å landsbygden. På denna detalj skola vi icke närmare ingå än att vi, utan att underskatta betydelsen av ett sunt nöjesliv, hålla före att hithörande förhållanden lämpligast, såsom även Svenska landskommunernas förbund i avgivet yttrande föreslagit, ordnas genom kommunala ordningsstadgar.

Riksdagen biföll utskottets hemställan i vad angick nöjestillställningarna, varefter Kungl. Maj:t utfärdade ovannämnda kungörelse den 10 juni 1932.

En vid 1934 års riksdag inom andra kammaren väckt motion, nr 41, åsyftade att stävja de s. k. nattklubbarnas verksamhet genom skärpning av vissa straffbestämmelser i ordningsstadgan.

Första lagutskottet, som behandlade motionen, yttrade i avgivet utlåtande, nr 21, bland annat följande:

Med hänsyn till de skadliga verkningar, som kunna följa av nu ifrågavarande form av nöjeslivet, och angelägenheten av att gällande lag respekteras synes det synnerligen påkallat att ytterligare åtgärder vidtagas, ägnade att möjliggöra ett mera effektivt ingripande på detta område. Härvid ligger det uppenbarligen nära till hands att i enlighet med motionärernas förslag skärpa straffbestämmelserna i § 13 ordningsstadgan. Enligt motionärernas yrkande skulle denna straffskärpning inskränkas till sådana tillställningar som avses i förordningen angående utsträckt tillämpning av vissa bestämmelser i samma paragraf, d. v. s. sådana tillställningar som försiggå under föreningslivets förklädnad. En dylik begränsning torde emellertid vara mindre lämplig. Då den nuvarande uppställningen av denna paragraf utmärker sig för stor brist på reda, kan det måhända för ändamålet bli erforderligt att paragrafen underkastas en allmän omredigering för indelning av därmed åsyftade tillställningar i lämpliga grupper. I så fall torde det icke heller behöva möta några avsevärda svårigheter att genomföra en straffskärpning, däri tilläventyrs kan ingå särskilt återfallsstraff, beträffande sådana tillställningar, som anordnas av nattklubbarna.

På grund av det anförda vill utskottet förorda, att frågan blir föremål för närmare utredning av Kungl. Maj:t. Vid denna bör måhända jämväl upptagas till prövning i vad mån även andra åtgärder än skärpning av straffbestämmelserna i § 13 ordningsstadgan böra vidtagas. Utskottet, som icke härutinnan kan uttala någon bestämd mening, är förvissat att Kungl. Maj:t, med beaktande av önskemålet att ifrågavarande form av nöjeslivet om möjligt bringas att upphöra, prövar de möjligheter som för sådant ändamål i övrigt kunna stå till buds.

Utskottet hemställde, att riksdagen i anledning av motionen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t ville verkställa utredning angående skärpta åtgärder mot de så kallade nattklubbarnas verksamhet samt, i den mån så erfordrades, för riksdagen framlägga de förslag, vartill utredningen kunde föranleda. Riksdagen biföll utskottets hemställan, varefter avläts skrivelse till Kungl. Maj:t i enlighet därmed (skrivelse nr 70).

Vid samma års riksdag väcktes vidare två likalydande motioner, nr 200 i första kammaren och nr 234 i andra kammaren, vari hemställdes att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag dels till sådan ändring av eller tillägg till § 13 i ordningsstadgan för rikets städer, att offentliga danstillställningar ej tillåtas efter klockan 12 midnatt, dels ock till sådan ändring av eller sådant tillägg till 55 § andra stycket i 1917 års förordning angående försäljning av rusdrycker, att dispens från i denna paragraf meddelade bestämmelser ej må tillåtas i den utsträckning som nu sker.

Första lagutskottet, som jämväl behandlade dessa motioner, anförde i utlåtande, nr 22, följande:

Erfarenheten har visat, att det offentliga nöjeslivet på senare tid i en viss utsträckning antagit former, som äro mindre önskvärda. Med anledning härav ha meddelats åtskilliga bestämmelser som avse att verka reglerande på området. I betraktande av de synnerligen växlande förhållandena inom olika delar av landet är det emellertid tydligt, att tillämpningen av dessa bestämmelser understundom måste vara förenad med betydande svårigheter. Härtill kommer att frågan om nöjeslivets reglering i och för sig är av mycket ömtålig beskaffenhet.

Med hänsyn till det sagda är det icke ägnat att förvåna, att syftet med bestämmelserna icke alltid vunnits i sådan grad som varit önskvärd. Motionärerna synas vilja tillskriva detta förhållande en felaktig tillämpning av författningarna från vederbörande myndigheters sida. Härav framgår emellertid, att motionärerna ansett att de medel som de nuvarande bestämmelserna uti förevarande avseende lägga i myndigheternas händer i och för sig äro tillräckliga. Utskottet, som i sitt utlåtande nr 21 vid innevarande riksdag förordat skärpta åtgärder mot de s. k. nattklubbarna, har icke heller kunnat finna, att någon avsevärd brist kan anses vidlåda bestämmelserna i de hänseenden, som i nu förevarande motioner beröras. Av denna orsak finner utskottet icke anledning att påkalla några ytterligare lagstiftningsåtgärder i den riktning, som motionärerna förordat. Vad angår tillämpningen av författningarna är det uppenbarligen angeläget att myndigheterna följa hithörande frågor med uppmärksamhet samt vidtaga alla de åtgärder som med hänsyn till olika förhållanden i orterna bäst kunna leda till målet. I vad mån en strängare tillämpning av gällande bestämmelser kan anses behöfelig, vågar utskottet icke uttala sig om. I allt fall torde den s. k. 1928 års revision av rusdryckslagstiftningen komma att uppmärksamma förevarande spörsmål.

På grund av det anförda hemställde utskottet, att motionerna icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda, och denna hemställan bifölls av riksdagen.

Före ikraftträdandet av 1932 års kungörelse om tillämpning av ordningsstadgans föreskrifter jämväl för landsbygden blevo länsstyrelserna i samtliga län genom en departementschefsskrivelse anmodade att vidtaga åtgärder för att befrämja en sådan tillämpning av den åt landsfiskalerna uppdragna befogenheten, som överensstämde med grunderna för den nya författningen. Till ledning för åtgärder i detta syfte tillställdes länsstyrelserna en inom socialdepartementet upprättad promemoria. Ur denna torde vissa delar få återgivas i särskild bilaga (Bil. A).

Kungl. Maj:t anbefallde den 31 maj 1934 samtliga länsstyrelser att avgiva utlåtande över riksdagens ovannämnda skrivelse nr 70/1934. Därvid skulle tillika lämnas redogörelse för de erfarenheter som ifråga om reglering och kontroll från det allmännas sida av offentliga nöjestillställningar vunnits efter ikraftträdandet av 1932 års kungörelse. Vid denna redogörelse skulle

särskilt meddelas i vilken utsträckning tillämpningen av kungörelsen skett i enlighet med de riktlinjer, som uppdragits i ovannämnda inom socialdepartementet utarbetade promemoria. Sedan utlåtanden numera inkommit, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

Utskottet. Utskottet, som tagit del av de i anledning av Kungl. Maj:ts remiss år 1934 inkomna utlåtandena, har av desamma erfarit att myndigheterna å åtskilliga orter vitsordat att bättre förhållanden inträtt genom tillkomsten av 1932 års kungörelse. Tillämpningen av kungörelsen synes i allt väsentligt ha skett i enlighet med de riktlinjer, som uppdragits i ovannämnda inom socialdepartementet utarbetade promemoria.

Om sålunda 1932 års lagstiftning i stort sett torde medfört gynnsamma verkningar, ha likväl klagomål fortfarande förekommit, särskilt från vissa delar av landet. Utskottet vill därför föreslå att riksdagen anhåller att Kungl. Maj:t måtte rikta vederbörande myndigheters uppmärksamhet på angelägenheten av att tillbörligt avseende fästes vid de kommunala myndigheternas önskemål om inskränkningar i nöjeslivet i den mån icke särskilda skäl, framförallt ur ordningssynpunkt, tala i annan riktning. I sistnämnda avseende bör särskilt uppmärksammas att alltför stränga restriktioner på en plats kunna menligt inverka på nöjeslivets utövning på en annan plats.

Genom nyssnämnda utredning synes framgå, att i viss mån olika uppfattning gjort sig gällande angående tolkningen av § 13 ordningsstadgan i vad den rör tivoli, ambulerande nöjesfält, kringresande cirkus och dylika tillställningar, vilka på sina håll givit anledning till befogade klagomål. Utskottet anser önskvärt att genom Kungl. Maj:ts försorg undersökning verkställas, huruvida ordningsstadgans föreskrifter i detta avseende behöva förtydligas eller kompletteras.

De i övrigt i förevarande motioner framförda yrkandena torde icke böra föranleda någon riksdagens åtgärd.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

A) att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville vidtaga åtgärder i de av utskottet ovan angivna hänseendena samt, i den mån så erfordras, för riksdagen hänskjuta förslag angående avhjälpande av de utav utskottet omnämnda missförhållandena;

B) att förevarande motioner, i den mån de icke kunna anses besvarade genom utskottets hemställan under A), icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 9 juni 1936.

På första lagutskottets vägnar:

S. LINNÉR.

Vid detta ärendes behandling ha närvarit:

från första kammaren: herrar *Anderson* i Hägelåkra, *Klefbeck*, *Velander**, *Svenson* i Eskhult, *Löfgren**, *Norling*, *Wohlin* och *Otto Wangson*;

från andra kammaren: herrar *Linnér*, *Nilsson* i Antnäs, *Hedlund* i Östersund, *Sjögren*, *Olsson* i Rimforsa, *Olsson* i Mellerud, *Johansson* i Bro och *Berg**.

* Fj närvarande vid utlåtandets justering.

Bilaga A.

Såsom av förarbeten till författningen framgår, har syftet med densamma varit att genom lagstiftningen giva ett stöd åt strävandena att bekämpa de osunda och störande former av nöjeslivet på landsbygden, vilkas tillvaro under senare år föranlett allmänna klagomål, och att, såvitt det genom lagstiftningen låter sig göra, befrämja ett sunt nöjesliv därstädes. För att den befogenhet, som i förevarande avseende tillagts landsfiskalerna, skall bliva till avsett gagn kräves, att densamma under ständig inriktning mot ovan angivna syfte utövas under samverkan med överordnade och samordnade myndigheter och under hänsyn, i den mån det är möjligt, till vederbörande kommuners intressen, behov och önskemål. Att landsfiskalerna för detta ändamål böra träda i samverkan med kommunalnämnd eller andra vederbörande kommunala organ, har under förarbetena till författningen förutsatts och starkt betonats. Därjämte torde en samverkan böra äga rum mellan landsfiskaler med angränsade distrikt. I huvudsak torde en samverkan av sist avsedda beskaffenhet lämpligen böra organiseras genom länsstyrelsernas försorg.

Det slutliga svaret på frågan, huruvida och under vilka villkor tillstånd till anordnande av en viss nöjestillställning bör beviljas, bör tydligen framgå såsom resultat av en prövning av de särskilda spörsmål, som för detta ändamål komma under övervägande. Bland dylika spörsmål torde följande vara att märka:

1. Sökandens kvalifikation.

Frågan, huruvida den, som söker tillstånd till anordnande av nöjestillställning av nu ifrågavarande slag, över huvud taget äger erforderliga förutsättningar såsom anordnare av tillställningen i fråga, påkallar i första hand prövning. Är sökanden enskild person, torde en sådan prövning få anses så mycket mera erforderlig, som det icke sällan torde förekomma, att uppenbart olämpliga personer vilja försöka sig såsom anordnare av nöjestillställningar av nu ifrågavarande slag.

2. Tillställningens art.

Ordningsstadgan för rikets städer innehåller åtskilliga föreskrifter om hinder, som på grund av tillställnings art kunna föreligga för dess upprepande. I sådant avseende föreskrives bland annat, att, där det visar sig, att tillställning åsyftar eller innebär något, som strider mot sedlighet eller allmän lag, eller föranleder till svårare oordning, polismyndigheten äger att dess

förnyande förbjuda. Samma befogenhet äger polismyndigheten, om det visar sig, att lindansning, akrobatiskt konststycke, konstridning, djurföreläsning eller annan med någon av dessa jämförlig tillställning medför uppenbar fara för de uppträdandes eller åskådarnas liv. Att de omständigheter, som sålunda angivits såsom hinder för tillställnings förnyande, jämväl måste anses utgöra hinder för beviljande av tillstånd därtill torde vara otvivelaktigt.

3. Plats för tillställningen.

Frågan, huruvida den plats, som är avsedd att användas för tillställningen, lämpar sig för detta ändamål, synes i varje ärende av nu ifrågavarande slag böra bli föremål för prövning. Denna prövning torde i fråga om tillställningar, som äro avsedda att äga rum utomhus, böra bli mera omfattande än i fråga om tillställningar inomhus. De frågor, som med avseende å sistnämnda slag av tillställningar kunna förekomma, torde nämligen huvudsakligen vara, huruvida lokalen dels erbjuder tillräcklig säkerhet mot brandfara och dels skulle kunna anses hälsovådlig, och båda dessa spörsmål komma enligt särskild därom gällande lagstiftning i annan ordning under bedömande. Vad åter angår utomhustillställningar komma väl synpunkter av nyss angivna slag icke i betraktande, men däremot kräver frågan, huruvida den tilltänkta platsen ur ordnings- och säkerhetssynpunkt lämpar sig för det tilltänkta ändamålet, ett ingående övervägande. I regel torde det icke vara lämpligt att allmänna vägar få tagas i anspråk för nämnda ändamål, liksom ej heller allmänna platser, i den mån trafiken, närboendes hemfrid eller andra berättigade intressen därigenom störas. Ej heller lär det vara lämpligt, att tillställning utomhus får förläggas så nära inpå allmän väg eller allmän plats, att kränkning av nyss angivna intressen på grund därav kan befaras.

Å andra sidan kan ur ordningssynpunkt ingalunda anses önskvärt, att den tilltänkta platsen för tillställningen är belägen långt från allmän väg eller bebyggd plats.

4. Tid för tillställningen.

Fastställande av en bestämd tidpunkt, vid vilken nöjestillställningar av nu förevarande slag böra avslutas, har visat sig ur ordningssynpunkt vara av den största betydelse, och då under tillämpningen av förut gällande författningar ordningsstadgor för nöjeslivet antagits i landskommuner, synes detta i många fall hava skett i syfte huvudsakligen att möjliggöra fastställande av en bestämd tidpunkt för avslutande av offentliga dans- och jämförliga nöjestillställningar. Åtminstone beträffande tillställningar av nyss angivna slag torde tidpunkt för avslutande av tillställningen städse böra angivas i tillståndsbeviset.

För att emellertid syftet med en dylik bestämmelse, nämligen att förhindra, att tiden för nöjeslivet inom en viss socken utsträcker sig efter visst klockslag, icke skall kunna åsidosättas genom att nöjesdeltagarna förflytta sig till någon nöjestillställning i en angränsande kommun med längre utsträckt tid för nöjestillställningar, torde enhetlighet i fråga om tiden för tillställningarnas avslutande inom olika kommuner böra i möjligaste mån iakttagas i enlighet med av länsstyrelsen meddelade direktiv. Erfarenheten har nämligen ådagalagt, att vid olika stängningstider i närbelägna kommuner publiken söker sig till den nöjesplats, som längst hålles öppen. I den mån tid för avslutning icke fastställs i nyss angivna ordning, lär det vara lämpligt, att denna tid

av landsfiskalen fastställles efter samråd med vederbörande kommunala organ, som torde böra anmodas att meddela sina synpunkter beträffande nämnda fråga. I regel torde det icke vara lämpligt att fastställa en senare tidpunkt för avslutandet än den, för vilken kommunen uttalat sig.

Jämte inskränkningar i fråga om den tid på dygnet, under vilken nöjeställningar må anordnas, hava ur ordningssynpunkt jämväl stundom bestämmelser ansetts påkallade för att inskränka tiden för anordnande av dylika tillställningar till vissa bestämda dagar eller till visst antal dagar för en viss tidsperiod. Sätillvida hava dylika inskränkningar stöd av allmän författning, som det genom kungörelse den 4 oktober 1895 förordnats, att å juldagen, långfredagen, påskdagen och pingstdagen icke må offentligen givas offentlig föreställning i lindansning, konstridning eller annat dylikt eller hållas offentlig maskerad, bal, lekstuga, så kallad varietétillställning eller andra sådana nöjen.

Utöver vad som följer av nämnda bestämmelser, torde erforderlig inskränkning av det antal dagar, under vilka nöjeställningar må anordnas, i regel åstadkommas av ekonomiska och andra faktorer. I varje fall torde det få anses ligga utom polismyndighetens uppgift och befogenhet att ur andra synpunkter än den allmänna ordningens och sedlighetens uppehållande vidtaga en dylik inskränkning. I särskilda fall, såsom då nöjesföretag av nu ifrågavarande slag till alltför stort antal drivas inom en och samma kommun eller inom närbelägna kommuner, torde det emellertid icke få anses uteslutet att i den allmänna ordningens intresse vidtaga åtgärder jämväl i nyss omförmälda syfte. I sådant fall torde det emellertid med hänsyn till nutida kommunikationsmedel vara nödvändigt att sörja för att en dylik åtgärd sker i ett större sammanhang, då nämligen eljest verkan av bestämmelser, som äro avsedda att gälla för en enstaka ort, kan omintetgöras genom att nöjesplatser, som äro belägna utanför denna, uppsökas. Det torde kunna förväntas, att *länsstyrelserna*, i den mån behov ur ovan antydda synpunkter föreligger för åtgärder av ifrågavarande slag, ingripa för åstadkommande av erforderlig enhetlighet inom sammanhängande områden, huvudsakligen på samma sätt som anförts beträffande reglerande av tid för tillställnings avslutande.

5. Ordningsvakter.

Redan vid reglerandet av nöjeställningar genom kommunala ordningsstadgor hava ofta nog förekommit föreskrifter om skyldighet för anordnare av nöjeställning att på egen bekostnad anordna bevakning vid tillställning genom polis- eller ordningsmän, vilka eventuellt skulle hava godkänts av länsstyrelsen. Upprätthållandet av en sådan bestämmelse är efter ikraftträdandet av polislagen så mycket lättare, som enligt § 18 av nämnda lag det förutsatts, att polisbevakning må kunna på enskild bekostnad anordnas vid visst företag, vid viss tillställning eller eljest i särskilt fall, varom närmare bestämmelser meddelats genom polisreglementet 21 §. Särskilt i fråga om sådana tillställningar av nu ifrågavarande slag, som äro inriktade på ekonomisk vinst för företagaren, torde denne böra åläggas bära de särskilda kostnader, som eljest skulle stanna på det allmänna för övervakande av ordningen vid tillställningen. I regel torde det därför i fråga om tillställningar av nyss angivet slag böra föreskrivas, att anordnaren har att för uppehållande av ordning vid tillställning på egen bekostnad anställa en eller flera av länsstyrelsen förordnade ordningsvakter. Då behovet av vaktpersonal kan,

exempelvis å olika veckodagar eller eljest vid olika tillfällen, vara mycket växlande, torde föreskrifter i ämnet böra möjliggöra anpassning av vaktpersonalens antal efter dylika förhållanden. Såsom ordningsvakter torde böra godtagas allenast av länsstyrelsen förordnade personer eller tjänstfria polis- eller fjärdingsmän, som med vederbörligt tillstånd åtaga sig dylikt uppdrag. Oavsett huru med avseende å vaktpersonalen förordnas, torde frågan, huruvida det kräves, att särskild personal ur polisstyrkan är tillstädes för ordningens upprätthållande, alltid kräva övervägande och, i den mån så finnes erforderligt, föranleda kommendering av personal. Vid särskilda tillfällen torde för detta ändamål jämväl böra vidtagas åtgärder för tillkallande av statspolis, sedan dennas organisation blivit genomförd.

6. Särskilda bestämmelser om tillträde till tillställning.

Frågan, huruvida barn under en viss ålder böra äga tillträde till vederbörande tillställning, torde för varje fall böra tagas under övervägande och, därest så anses erforderligt, föranleda bestämmelse i ämnet. I den mån någon begränsning i detta avseende kan anses påkallad, torde den i regel ej böra sträckas längre än till att avse förbud för barn under en viss ålder att utan föräldrars eller målsmäns sällskap besöka tillställning eller viss del därav.